

OHJE 3.0 ENSIHOITOPALVELULLE EPÄILLYSSÄ KORONAVIRUSINFEKTI-OSSA

COVID-19 koronavirus tarttuu pisara- ja kosketustartuntana. Ilmatartunnan riski voi liittyä toimenpiteisiin, joissa voi muodostua aerosolia, katso kohta 2. Satakunnan sairaanhoitopiirin infektioyksikkö on antanut yksityiskohtaiset ohjeet siitä, miten menetellään koronavirusinfektio tapauksissa (Liite 1). Ohje koskee myös koko ensihoitopalvelua. Ennen tehtävää pyritään etukäteen selvittämään, onko potilaalla riski tartuttaa COVID-infektio.

Keskeiset asiat:

- Mitkään suojaimet eivät auta, jos niitä ei osasta käyttää oikein. KÄSIHUUHDE oikein käytettynä on kaikkein tärkein asia.
- Hätätilapotilaiden kohdalla ja tilanteissa missä joudutaan tekemään aerosolia muodostavia toimenpiteitä, eikä pystytä etukäteen selvittämään, onko potilaalla epäiltävissä hengitystieinfektio, suojaudutaan FFP-2- tai -3 suojaimella, suojalaseilla ja suojakäsineillä. TYVEK/suojatakki puetaan, mikäli se ei viivytä potilaan henkeä pelastavaa hoitoa.
- Jos etukäteistiedon (hätäkeskuksen tieto, soitto kohteeseen) tai alkuhaastattelun aikana ilmenee covid-infektioon sopivia oireita ei-hätätilapotilaalla, suojaudutaan kuten kohdassa 2.
- Jos siirtokuljetuspotilaalla on todettu tai epäillään COVID-infektiota, suojaudutaan ennen siirtoa kohdan 2 COVID-ohjeen mukaan.
- Jos tehtävässä ei synny epäilyä hätäkeskuksen tietojen tai kohteeseen tehtävän soiton perusteella covid-infektiosta noudatetaan tavanomaisia varotoimia eikä suu-nenäsuojia käytetä, ellei ole roiskevaaraa. Hyvä käsihygienia on aina osa tavanomaisia varotoimia. Käsihuuhde on tehokkaampi menetelmä kuin hansikkaat.
- Aiheet näytteenottoon, karanteeniin ja muihin covid-infektioon liittyviin käytännön asioihin sekä suojainten pukemiseen ja riisumiseen on kirjattu liitteeseen 1. Liite löytyy hoito-ohjeet.fi -sivustolta.

1. Epäilty koronavirus- infektio

Suojautuminen tehdään etukäteistiedon perusteella em. periaattein, jos potilaalla ilmenee seuraavia koronavirusinfektioon viittaavia oireita tai asia jää epäselväksi:

COVID-infektion aiheuttaman hengitystieinfektion oirekuva on vaihteleva:

- Alkuvaiheen taudin oireena voi olla kuumetta, yskää, kurkkukipua, hengenahdistusta, painon tunnetta, ja/tai lihaskipua. Huonovointisuus ja yleiskunnon lasku ja maku- ja hajuaistin häiriöt ovat tyypillisiä. Noin 10 % potilaista johto-oireena voi olla suolisto-oireisto (pahoinvointi, ripuli tai vatsakipu, mutta yleensä potilailla on myös jokin muu koronainfektioon viittaava oire)
 - Kuumetta on vain noin puolella ennen hoitoon hakeutumista
- **Vaikeassa COVID infektiossa** kehittyy usein molemminpuolinen viruspneumonia / ARDS, johon usein liittyy hypoksemiaa, leukopenia (lymfopenia on hyvin tyypillistä), CRP on usein normaali tai vain vähän kohonnut.

Huom! Yksittäinen oire on harvoin oire COVID-infektiosta

2. Epäillyn koronavirusriskin selvittäminen, suojautuminen ja toiminta ensihoitotilanteessa

Hätäkeskuksen hälytysviestissä maininta mahdollisesta tartuntatauti epäilystä:

Kaikki tehtävälajit: Suojaudutaan kuten koronavirusta sairastavan potilaan kohdalla (ks. alla kohta 2). Kohteeseen ei soiteta A-C –tehtävissä.

Hätäkeskuksen hälytysviestissä ei mainintaa tartuntatauti epäilystä:

Aikakriittiset A-tehtävät: A700/701, A711, B790 (kunnes tarkentuu): 1. yksikkö pukee kaikissa tehtävissä FFP2-3- maskin, suojalasit/visiiri ja kertakäyttöhansikkaat ennen potilaskontaktia. Soittoa ei tehdä, jotta avun saanti ei viivästy. Mahdollinen altistus selvitetään haastattelulla paikan päällä, kun ja jos potilaan tila sen sallii. Jos ilmenee että potilas voi sairastaa koronavirusta (ks. oireet kohta 1) ilmoitetaan asiasta kenttäjohtajalle, joka harkitsee toisen suojautuneen yksikön lähettämistä kohteeseen jatkamaan hoitoa.

Potilaan hoito ei saa keskeytyä mahdollisen koronaviruksen infektion takia. Muut kuin 1. yksikkö pukevat suojaruustuksen päälle ennen potilaskontaktia, mikäli lisätiedoista ilmenee riski covid-infektioon tai asia on epäselvä (TYVEK/suojatakki, FFP2-3, suojakäsineet, suojalasit/visiiri)

Muut 7-sarjan A-tehtävät: Hälytetty ensihoitoyksikkö soittaa ilmoittajalle matkalta ja selvittää potilaan tilan ja mahdollisen COVID-tartuntariskin, mikäli ehditään ennen kohdetta. Muutoin asia selvitetään ennen potilaskontaktia. **Soitto tai siihen vastaaminen / vastaamatta jättäminen eivät saa viivytellä potilaan hoitoa.** Suojautuminen (TYVEK/suojatakki, kirurginen maski, suojalasit, hanskat) tehdään ennen potilaskontaktia, mikäli etukäteistiedustelusta selviää oireita (>1), jotka sopivat covid-infektioon ja potilaan tila sallii TYVEK:in pukemiseen menevän ajan. Mikäli asia jää epäselväksi, suojaudutaan kuten hätätilapotilaan kohdalla (ks. yllä). Jos oireita ei ilmene, suojaudutaan kuten tavanomaiselle tehtävälle.

B- ja C-tehtävät (paitsi B790 ennen tarkentumista ja C785): Soitetaan ilmoittajalle ja toimitaan alla olevien suojautumisohjeiden mukaan. **C785-** tehtävien osalta toimitaan normaalin kaavan mukaan tilanne ja riskit selvittäen ja virka-apuasit huomioiden. Tarvittaessa suojaudutaan kirurgisella suu-nenäsuojuksella, suojalaseilla ja hanskoilla. Jos C785 –potilas on psykoottinen, aggressiivinen ja arvaamaton, etukäteistietoa ei ole ja virka-apua tarvitaan, harkitaan suojautuminen yhdessä kenttäjohtajan kanssa (suojautuminen lähtökohtaisesti kuten koronaviruksen infektio tapauksessa)

D-tehtävät: Kaikkiin maakunnan D-tehtäviin soitetaan ESA TIKE:n toimesta ennen tehtävälle lähtöä. ESA TIKE koordinoi D-tehtävälle annettavan palvelun ja kartoittaa myös mahdollisen koronavirusriskin. Öisin (klo 22-07) hälytetty yksikkö hoitaa soiton kohteeseen. Puhelin-X voidaan D-tehtävissä tehdä ensihoitolääkäriä konsultoiden, jos ensihoidon tekemälle hoidon tarpeen arviolle ei ilmene tarvetta, mutta potilas on tarvittaessa ohjattava muun avun piiriin. STM:n ensihoitojaokselta on annettu puhelin-X ohje koronavirustapauksiin. Ohje ei muuta nykyistä ohjeistusta.

200-, 03- ja 400-sarjan tehtävät: Ilmoittajalle ei soiteta. Suojautuminen tehdään käyttämällä yo. periaatteita. Lähtökohtaisesti kirurginen suu-nenäsuojus hoitotilanteessa (FFP2-3 jos potilas on hätätilapotilas), suojalasit/visiiri ja hanskat sekä normaali onnettomuustilannekohtainen työskentelyvarustus. Hyväkuntoisten haastattelussa ei käytetä ylimääräistä suojaruustusta, jos ei ilmene koronaviruksen infektioon sopivia oireita (ks. kohta 1). TYVEK tai suojatakki puetaan vain, mikäli haastattelussa tai muissa esitiedoissa ilmenee riski COVID-infektioon, potilas tarvitsee aktiivista ensihoitoa ja TYVEK:n pukemiseen on aikaa vaarantamatta potilaan tilaa.

Pukemisesta ja riisumisesta ks. liite 1. Potilaalle laitetaan koronaepäilyssä kirurginen suu-nenäsuojus, jos hän ei tarvitse lisähappea tai muuta hengityksen tuki- tai lääkehoitoa.

Aerosolia mahdollisesti tuottavissa hoitotilanteissa suojaudutaan **FFP3/FFP2 –hengityksensuojaimella** kirurgisen maskin sijaan. Näitä toimenpiteitä ovat mm.

- **Elvytys**
- **Mikä tahansa hengitysteihin kohdistuvat toimenpide**
 - o **Maskiventilaatio**
 - o **I-gel –hoito**
 - o **Intubaatio**
 - o **Imu**
- **Kirurgiset toimenpiteet**
- **NIV-hoito koko hoitotapahtuman ajan**
- **Inhaloitavien lääkkeiden annostelu**

Maski voidaan vaihtaa kesken hoitotilanteen hyvää käsihygieniaa noudattaen huolehtien niin, että ei vaaranneta potilaan hoitoa. Työnantaja vastaa suojavarusteiden saatavuudesta kaikilla tehtävillä. Potilaasta annetaan ennakoilmoitus päivystykseen ja hänet kuljetetaan päivystyksen antamien ohjeiden mukaisesti eristykseen, missä hoito jatkuu. Samalla huolehditaan riittävästä käsihygieniasta. Ambulanssi puhdistetaan voimassa olevien ohjeiden mukaan (liite 2; aiemmin toimitettu). Materiaalista on erillinen ohje (liite 3; aiemmin toimitettu).

Jokainen varmistettu COVID-kontakti (tehtävätiedot) ja tehtävällä työskennelleet henkilöt ilmoitetaan työnantajalle. Työnantajan tulee pitää kirjaa tehtävistä. Mikäli suojautuminen on ollut tämän ohjeen mukainen tehtävän aikana, henkilö jatkaa normaalisti työssä. Jos koronapotilasta suojautuneena hoitanut henkilö sairastuu hengitystieinfektioon, työnantaja huolehtii jatkoselvittelyistä työterveyshuollon kanssa. Jos suojautuminen on pettänyt tehtävän aikana, työntekijä ottaa yhteyttä työnantajaan, joka selvittää asian oman työterveyshuollon kanssa. Mikäli työvaatetus on altistunut mahdollisille koronaviruseritteille, se poistetaan, pussitetaan ja vaihdetaan tehtävän jälkeen. Työvaatetuksen (päällimmäinen kerros) riisuminen tehdään suojautuneena kirurgisella maskilla, suojalaseilla ja hyvästä käsihygieniasta huolehtien. Pesu 60 asteessa.

3. Potilasohjaus Satasairaalassa

Covid- epäillyt potilaat hoidetaan Satasairaalan pandemiapoliklinikalla (E0). Sinne kuljetetaan potilaat, joilla ilmenee epäily edellä mainituista covid-infektion oireista (>1). Mikäli potilaalla ei ilmene oireita, eikä ensihoitotilanteessa tämän ohjeen perusteella edellytetä suojautumistoimia, kuljetetaan hänen normaalisti K0-päivystykseen. E0:aan kuljetettaessa annetaan aina ennako, K0:n osalta ennako annetaan lääketieteellisin perustein tavanomaiseen tapaan. Epäselvässä tilanteessa konsultoidaan ensihoitolääkäriä tai E0:n koronahoitajaa, jotka ohjeistavat kuljetuspaikan.

4. Työntekijän sairastuminen, altistuminen ja näytteenottoharkinta sekä kontaktien kirjaaminen

Ensihoidon henkilökuntaa koskevat samat säännöt ja ohjeet kuin sairaalahenkilökuntaa:

- Akuutin hengitystieinfektion aikana ei saa tulla töihin.
- Pelkkä nuha ei ole este töihin tuloon, mutta kaikissa potilaskontaktissa on nuhan aikana käytettävä kirurgista suu-nenäsuojainta
- Jos oireet jatkuvat 2. tai 3. päivänä pyritään ottamaan PCR näyte nenänielusta, sovi asiasta esimiehesi kanssa ja soita Satasairaalan Pandemiapäivystyksen numeroon 044-707 7407 ja sovi näytteenottoajasta (näytteitä ei oteta öisin).
- Jos näytettä ei saada järjestymään, tulee olla poissa oireiden keston ja vähintään 1 vrk (pääsääntöisesti näyte otetaan)
- [Linkki COVID-ohjeistukseen](#)

Työnantaja vastaa työssä tapahtuvien altistumisten, sairastumisten ja näytteenottoharkinnan osalta oman työntekijänsä jatkotoimenpiteistä. Yksittäisen työntekijän ei pidä kysyä näistä asioista ensihoidon kenttäjohtajalta. Altistumisen arvioinnissa ja työkyvyn arvioinnissa, näytteenottotarpeen arvioinnissa ja

työterveyshuollon kontaktitarpeessa käytetään Satakunnan sairaanhoitopiirin ammattilaisohjeen kriteerejä. Työnantaja vastaa myös sellaisten tehtävien kirjanpidosta, missä työntekijä on tavannut koronavirukseen sairastuneen tai sairastumisepäilyn. Tehtävästä kirjataan työnantajan omaan kirjanpitoon tehtävän ajankohta (pvm, kellonaika), kunta ja tehtävällä olleiden työntekijöiden nimet. Mikäli työntekijä sairastuu hengitystieinfektioon, toimitaan, kuten Satasairaalan ammattilaisohjeessa ohjeistetaan, yhdessä työterveyshuollon kanssa. Työntekijän sairastuessa kesken työvuoron toimitaan kuten normaalistikin ilmoittaen mahdollisesta väliaikaisesta valmiuspoikkeamasta ensihoidon kenttäjohtajalle. Mikäli palveluntuottajan toiminta on riskissä vaarantua pidemmäksi aikaa henkilökunnan sairastumisten vuoksi, otetaan asiasta yhteys ensihoidon ylilääkäriin. Satasairaalan yksiköiden osalta ilmoitus tehdään osastonhoitajille (Nikki / Ruohonen).

Liitteet:

1. COVID-19 koronavirusinfektion diagnostiikka ja hoito Satakunnassa 17.4.2020